

Döncsi kassai „élményei”

A történetet a dédnagymamám mesélte, ezért most is ő meséli el, az ő sorsuk is nagyon érdekes, de ez most a bátyjának a története, Döncsié.

1944 decemberétől Kassán is hallhatóvá vált az ágyúdörgés, aztán megjelentek a fákon a katonaszökevények holttestei, melyek napokig lógtak ott. Döncsi is bujkált a behívás elől, így feleségével és a fiával együtt rettegtek a bűvőhelyen. 1945 januárjában már egyre szaporodtak a szovjet berepülések és mindenre tüzeltek, ami mozgott. Az élelmiszerboltok néha hajnalban még kinyitottak, hosszú sorok kígyóztak a jegyre kapható kenyérért. Ha repülő közeledett a sor szétrebbent, az emberek vagy hasra vágódtak a hóban, vagy szétszaladtak. Amikor a géppuskar tűz elhalkult, lökdösődést követően újra sorban rendeződtek az emberek. Az emberek már egyre több időt töltöttek az óvóhelyen, miként bátyámék családja is. Már csak este merészkedtek elő rövid időre. Végül 1945. január 21-én bejöttek az oroszok Kassára. Nem úgy nézett ki, mint a filmekben, nem ünnepelt senki. Inkább félelem és bizonytalanság volt jellemző. A szabadság első napjait a fosztogatás jellemezte, bátyáméktól is elvették az órájukat, gyűrűjüket. Kassán nem volt jellemző, hogy a nőkkel erőszakoskodtak volna, talán mert Csehszlovákia ismét szövetségesnek számított és jellemzően inkább szlovákul beszéltek az emberek, ami hasonlított az oroszra. Döncsi sajnos felmerészkedett a bűvőhelyéről, amiért súlyos árat fizetett. Elfogták, mint a többi katonakorú férfit is, katonaszökevényként gyalog elindították őket Eperjes felé a hófúvásban. Aki szökni próbált lelőtték, így később már senkinek nem volt bátorsága elmenekülni. Az első estét dermesztő hidegben egy fedetlen helyen töltötték, összebújva étlen, szomjan. Döncsinek kiújult az aranyere és az erőltetett menetben bevérzett. Másnap reggel a sorakozó során kiáltották, hogy aki beteg lépjen ki. Minden mindegy alapon bátyám kilépett, nem tudván, föbe lövik vagy kórházba küldik. Egy orosz tiszt, mellette egy felcsernővel, megkérdezte kinek mi a baja. Erre Döncsi annyit mondott, lehúzott nadrággal, vérző széklettel szennyezett hátsójára mutatva, hogy rák. A két orosz összenézett és a tiszt annyit mondott: „Damoj”. Szegény bátyám rögtön elindult vissza Kassára a hófúvásban, betegen, fáradtan, véresen, gyalog. Érkezéskor Mária a felesége rögtön lefürdette, megetette, majd a tetvektől hemzsegő koszos ruháit elégette. Amint rendeződött valamelyest az aranyere, tífuszban betegedett meg. Akkor még nem állt rendelkezésre antibiotikum, így igen sokan haltak meg, de Döncsi szerencsére túlélte. Életét az aranyerének köszönhette, mert ha akkor nem engedik el, nagy valószínűséggel a tífusz végez vele. Az akkor elhurcoltak közül alig párán tértek haza. Az utcákon szlovák nyelvű plakátok jelentek meg, hogy minden anyaországi magyarnak el kell hagynia Kassát. Csak gyalog lehetett volna neki vágni az útnak és annyi holmit vinni, amit a kezében el tud cipelni az ember. Szerencsére egy szlovák ismerős segített nekik találni egy fuvarát a határig. Egy orosz katonasofőr egy demizson pálinkáért elfuvarozta őket, persze a bútorokat nem lehetett feltenni az autóra. A teherautó elég gyorsan megérkezett Pálházára, a határ magyar oldalára, hiszen az orosz teherautók akadálytalanul közlekedhettek a határon. Innen az erdei vasúttal lehetett tovább utazni Sátoraljaújhelyre, ahová már délután meg is érkeztek. Hajnalban indultak el a kassai összkomfortos lakásukból és délután már Sátoraljaújhely főterén, a padon ültek. Itt nem lehetett romokat látni, a bombázás ezt a környéket elkerülte. Az újhelyi Törvényszéken kapott Döncsi segítséget és ideiglenes állást, albérletet, de az első estét így is egy üresen maradt börtöncellában kellett tölteniük, mert máshol nem volt szálláshely. Miután a helyzet rendeződött Magyarországon és megindult a vonatközlekedés megkerestek bennünket Döncsiék. Természetesen meghívtuk hozzánk Szegedre. Kétnapos vonatozással, iszonyatos

körülmények között (tömeg, kosz, tolvajok) megérkeztek Szegedre. Nálunk akkor már igen sokan voltunk összezsúfolva, a négyszobás lakás minden szobájában más-más rokon család lakott, de sajnos erre a sok emberre csak egy fürdőszoba jutott. Nagy volt a nélkülözés, élelmiszerhiány, melyet az infláció súlyosbított. Pár hónapot töltöttek itt velünk, aztán albérletbe költöztek. Döncsi az ügyészségen kapott munkát, Gábor, a fia a Piarista Gimnáziumba került. Az iskola épületében orosz kórház működött korábban, amit akkor ürítettek ki. A rettenetes koszt a gyerekekkel takarították ki. Az ablakokat betörték, a bútorokat, padlódeszkákat a tél során eltűzelték az oroszok. A tanítás úgy indulhatott meg, hogy minden gyerek vitt magának székét és napi 2-3 hasáb fát, tüzelőnek. 1945 vége-46 eleje volt, megint hideg tél. Az osztálylétszám folyamatosan gyarapodott, mert lassan érkeztek haza az elmenekült családok, gyermekestül. Döncsi fizetése a komoly infláció miatt nem sokat ért, így a feleségének nagy ügyességre volt szüksége, hogy a napi betevőt előteremtse, megfőzze az ételt. Gábor pl. tavasszal hársfavirágot gyűjtött, melyet a gyógyszertár bevett és tojást adott cserébe. A gyerekek kis tanulmányi segítségért megfizették a z otthonról hozott szendvicseket... Érdekes történet Öcsi bátyámék esete. Ő az egyetem elvégzését követően Nagyváradra került segédorvosnak. Innen hívták be katonai szolgálatra, s mivel nőgyógyász létére tudott szikével dolgozni, sebészi feladatokat kapott a tábori kórházban. Budapest ostromát követően Székesfehérvárra került, orosz fogságba. Itt a Zoltán bátyám által, kísérleti körülmények között a Chinoin Gyógyszertárban előállított első antibiotikum, a ruhájába varrt két doboz Ultraseptyl mentette meg. A fogolytábor orosz parancsnoka súlyos nemi betegségben, gonorrhoeában szenvedett, melyet akkoriban nemigen lehetett gyógyítani. Öcsi bátyám miután megvizsgálta, beszédette vele az antibiotikumot, így az orosz néhány nap alatt meggyógyult. A parancsnok hálája jeléül kiengedte őt a fogságból. Nagyon sok embert a jószerencse mentett meg a fogságtól, vagy a haláltól, miként ezt jól példázza családunk története is. Én úgy gondolom a jóisten mentett meg bennünket.